

Budgetpropositionen för 2015

NATIONAL- EKONOMISKA FÖRENINGENS FÖRHANDLINGAR

2014-11-11

Manuset är sammanställt och redigerat av Birgit Filppa, Karin Sirén och Elisabeth Gustafsson.

Ordförande:

Laura Hartman

Inledare: Magdalena Andersson, finansminister

Kommentatorer:

Lars Calmfors, professor, Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet och Robert Boije, samhällspolitisk chef, Saco

Övriga deltagare:

Claes S Ankarcrona, Cathrine Danin, Bengt Karlöf och Jonas Vlachos

Laura Hartman

Jag hälsar alla välkomna till Nationalekonomiska Föreningens möte. Jag heter Laura Hartman och är ordförande i Nationalekonomiska Föreningen och docent vid Uppsala universitet. Till vardags är jag försäkringsdirektör på Försäkringskassan och ägnar min tid åt att vara chef på en avdelning för analys och prognos där vi bl a analyserar och prognostiserar sjukfrånvaron, ett ämne som vi säkert har anledning att komma tillbaka till under dagens möte.

Den 29 januari 1877 samlades en grupp herrar på Hotell Rydberg i Stockholm på inbjudan av presidenten för Kommerskollegiet, den tidigare finansministern Carl Fredrik Waern. Vid det mötet beslutades det om bildande av Nationalekonomiska Föreningen med ändamål att ”främja studiet av nationalekonomi samt genom föredrag, diskussioner och utgivande av skrifter bidra till utredandet av frågor som berörs inom denna vetenskaps område”. Detta är grunden för våra stadgar som alltså är från 1877.

Många möten har det blivit under åren och referaten finns i hög grad att läsa på vår hemsida. Men ett möte med finansministern har, efter det att regeringen har presenterat sin budgetproposition, blivit något av en tradition. Många finansministrar har varit här. Nu har vi åter samlats för ett sådant möte.

Jag har det stora nöjet att hälsa tre för er kända talare välkomna. Den första är Magdalena Andersson, som är nyutträd finansminister sedan drygt en månad tillbaka. Hon har tagit examen här

på Handelshögskolan som civilekonom, bedrivit forskarstudier och också varit lärare. Därefter följde en karriär i nationalekonomins tecken, huvudsakligen inom politiken, bl a vid Finansdepartementet och som överdirektör vid Skatteverket och nu åter vid Finansdepartementet.

Efter den inledande presentationen av Magdalena Andersson har vi två kommentatorer. Robert Boije är i dag samhällspolitisk chef på Sveriges akademikers centralorganisation, Saco; han hade innan dess en karriär inom Riksbanken och Finansdepartementet. Lars Calmfors är professor vid Institutet för internationell ekonomi och expertrådgivare, debattör i frågor som berör makroekonomi, finanspolitik, penningpolitik och andra ekonomiska frågor och inte minst den förste ordföranden i Finanspolitiska rådet där jag personligen hade det stora nöjet att arbeta med honom under fyra år.

Magdalena Andersson

Tack för möjligheten att komma hit! Jag tänkte berätta lite om den budget som regeringen har lagt fram i riksdagen och som kommer att debatteras i utskotten och i riksdagssammanträden under de kommande veckorna och månaderna. Jag vill börja med de ekonomiska förutsättningarna, hur vi ser på världsläget, hur vi ser på Sveriges ekonomi, vilka problem vi ser i Sverige och bakgrunden till varför budgeten ser ut som den gör: alltså det ekonomiska läget, utmaningar för Sverige, reformer och finansiering samt en sammanfattning.

Låt oss börja med att titta på hur läget ser ut i världsekonomin. Vi ser tillväxtprognosen för USA, världen, framväxande ekonomier och euroområdet 2015–18. Något som är intressant är att USA går ganska bra. De var först nere i krisen och hade en väldigt expansiv både penning- och finanspolitik men är nu i

ett läge med en ganska god tillväxt, både i år och under de kommande åren, på runt 3 procent. I världen ser det ännu lite bättre ut. Det beror på att de framväxande ekonomierna har en högre tillväxttakt än de mer mogna ekonomierna. Det är inget konstigt i det. Något som däremot är värt att påpeka är att det ser väldigt olika ut i de olika framväxande ekonomierna. Det går starkt i Asien och i Afrika, medan däremot Latinamerika som kontinent har en tillväxt som är under 2 procent. Där går det betydligt mer stapplande.

Euroområdet, vår egen kriskontinent, har trots att man har haft en ganska dålig och negativ tillväxt under en lång period inte lyckats få den rekyl som jag tror att många har väntat på. Vi ser en fortsatt tillväxt som i alla fall inte längre är negativ men som ändå stannar under 2 procent. Här har det skett en nedrevidering under året. Tidigare under året trodde de flesta bedömare att det skulle vara en lite starkare utveckling i euroområdet. Tyvärr har man varit tvungen att revidera ned prognoserna.

Alltså: USA går bra, i Europa går Storbritannien bra, medan Kontinentaleuropa har det väldigt tufft även framöver.

Låt oss titta lite närmare på USA. De är betydligt starkare än EU och Japan. Man förväntar sig fortsatta penningpolitiska stimulanser i USA, fortsatt nollränta och man växer betydligt starkare. Något som är viktigt vad gäller USA är att arbetslösheten minskar från nivåer som vi såg efter krisen ned till en arbetslöshet på 6 procent i år och under 6 procent under nästa år. Där har det verkligen hänt något med arbetslösheten. Allt av detta är dock inte jobbtillväxt. En del är att människor har slutat att söka jobb även om de har varit arbetslösa länge. Men mycket är jobbtillväxt. Sedan ska vi vara medvetna om att i och med att man har haft en mycket expansiv penningpolitik under lång tid och låg ränta

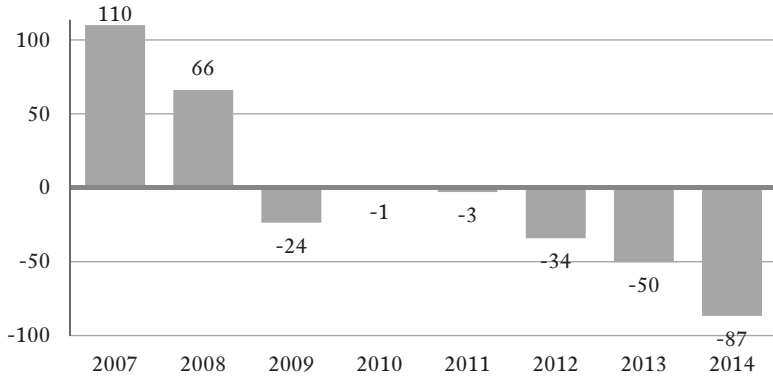
under lång tid finns det också potential för ett ökat finansiellt risktagande. Det är väldigt billigt att låna även för företag och hushåll som kanske inte är så starka och kreditvärda, utan de har ganska svaga kreditbetyg. Där finns det naturligtvis en risk i den amerikanska ekonomin.

Vad gäller tillväxten i utvecklingsekonomierna är dessa fortfarande ett draglok. Som jag sade ser det olika ut på olika kontinenter. Vad det för med sig är: Vad kommer att hända om det blir så att det blir mer normaliserade ekonomier i USA och i Europa? När räntorna höjs där kan det göra att det kapital som i dag finns i utvecklingsländerna kan röra sig tillbaka mot OECD-länderna, mot USA och Europa, vilket naturligtvis kan få konsekvenser för den långsiktiga tillväxten i de länderna.

Tillväxten i euroområdet dök 2009 och fick sedan en liten rekyl, men kanske inte den rekyl man hade hoppats på. Euroländerna präglas av att man gång på gång har varit tvungen att revidera ned prognosen för tillväxten. Det kanske inte är så konstigt. Det är fortsatt stora statsskulder. Även om det är svag tillväxt skulle man vilja föra en mer expansiv finanspolitik. Det är svårt när statsskulder är på 80, 90 eller 110 procent av BNP och långtidsarbetslösheten har bitit sig fast i många av de här länderna. Inte minst har de sydeuropeiska länderna fortsatt konkurrensproblem gentemot de nordeuropeiska länderna. I och med att lönerna i de länderna fortsatte att stiga även efter det att man fick en gemensam valuta och att de löneökningarna inte har motsvarats av produktivetsförbättringar har man fått en högre lönekostnad i de länderna. Det har skett ett brott i den utvecklingen, men det är fortfarande problem med konkurrenskraften.

Vad gäller riskerna i den globala ekonomin finns naturligtvis de geopolitiska

Figur 1
 Finansiellt sparande,
 konsoliderad offentlig sektor
 Miljarder kronor

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

spänningarna. Ryssland-Ukraina-konflikten påverkar. Den påverkar Europa, inte minst Tyskland, som ju är det land i Europa som kanske kommer att påverkas mest, och har påverkats mest, av konflikten. Där finns en oro för hur det kommer att drabba den tyska ekonomin. Situationen i Mellanöstern påverkar naturligtvis också Europa.

Det finns risker på finansmarknaden, som jag sade. Långa perioder av låga räntor kan leda till att det byggs upp risker i det finansiella systemet. Sedan har vi mycket låg inflation i många av de avancerade länderna. Det gäller inte bara Sverige utan inte minst hela Europa, men det är ungefär likadant i Japan. Det är klart att här finns en risk.

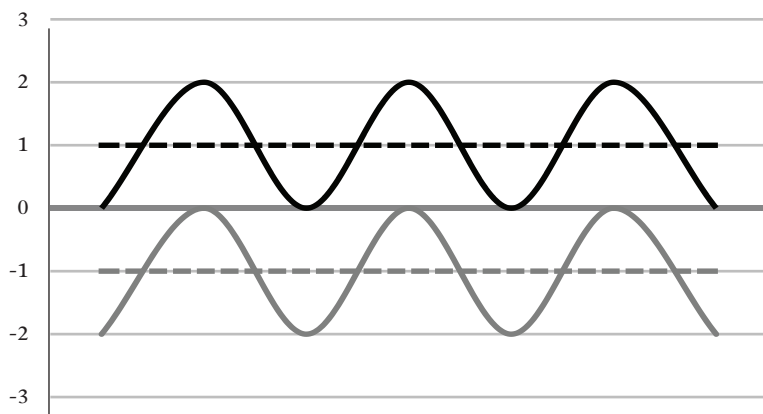
Vad gäller Sverige har den svagare utvecklingen i Europa påverkat den svenska ekonomin. Det har skett en nedrevidering av prognoserna även här. Vi ser att det för innevarande år är en ganska rejäl nedrevidering av BNP, på 0,6 procent, och fortsatta nedrevideringar även 2015 och 2016, om än inte på samma nivå. Det är inga stora förändringar i sysselsättningsgraden, men det har skett en upprevidering av arbetslösheten i år. Sedan faller den tillbaka, om än i mycket långsammare

takt än vad man skulle önska.

Vad som har hänt efter regeringens prognos beträffande uppåt- och nedåtrisker i prognosen är att det snarast är på nedåtriskerna som det blivit utfall. Den senaste prognos som kommissionen kom med för den svenska ekonomin var ytterligare något mer pessimistisk än regeringens. Det hade skett en ytterligare nedrevidering, även om det sker en nedrevidering från ett betydligt bättre läge än vad vi sett på ett tag. Vi har en tillväxt på över 2 procent och en prognostiserad tillväxt på 3 procent de kommande åren. Det är många andra finansministrar som är avundsjuka.

I statsfinanserna har vi underskott för 2014 som är det största underskott vi har haft i de offentliga finanserna sedan budgetsaneringen (figur 1). Det är naturligtvis bekymmersamt. Det som skett under de senaste åren är att det var stora överskott i finanserna 2006/07 som sedan gick ned till ett underskott 2009. Det är inget konstigt med det. Är det dåliga tider ska man driva ekonomin med underskott. Det blev balans 2010/11. Man kan säkert ha en diskussion om det var rimligt, eller om man skulle ha gasat lite mer vid det tillfället.

Jag har varit väldigt kritisk mot det

Figur 2
Schematisk bild av
finansiellt sparande,
procent av BNP

Källa: Egen illustration.

som har hänt under de senare åren, att i takt med att ekonomin har stabiliserats och vi sett ökad tillväxt har ändå statsfinanserna fortsatt att urholkas på grund av att man har genomfört stora ofinansierade reformer i huvudsak på inkomstsidan, alltså skattesänkningar. Den så att säga konjunkturvariation som man skulle önska se i statsfinanserna är inte det vi ser här, utan här är statsfinanserna i stället på ett sluttande plan. Jag skulle vilja se, och jag tror de flesta ekonomer hade velat se, att det under krisen hade sett lite värre ut, men sedan kunde man ha hämtat upp det. Men det här sluttande planet har jag haft en del kritik mot och ifrågasatt, framför allt under 2014 men även en del under 2013. Det som vi kritiserade var, som jag sade, ofinansierade reformer, inte minst under de senare åren. Jag ska också säga att de ofinansierade reformerna under krisåren har vi socialdemokrater aldrig kritiserat, utan det är de som gjordes under de senare åren, när ekonomin ändå har tagit sig ut ur själva krisen.

Problemet för tillfället är inte bara en konjunkturrell försämring av de offentliga finanserna utan även en strukturell förändring av de offentliga finanserna. Vi ser hur det svenska strukturella

sparandet, dvs sparandet i de offentliga finanserna över en konjunkturcykel, kontinuerligt försämrats under de senaste åren. Vi har ett strukturellt sparande på $-0,9$ procent i dagsläget. I en normal konjunktur skulle vi ha ett underskott på $0,9$ procent. Det är regeringens bedömning. Kommissionen som i förra veckan kom med sin prognos är än mer pessimistisk om läget för statsfinanserna i Sverige. Man menar att vi har ett strukturellt underskott på $1,5$ procent av BNP i år. I en normal konjunktur skulle vi alltså ha ett underskott på $1,5$ procent av BNP. Det är naturligtvis inte hållbart och är väldigt långt ifrån det finanspolitiska ramverk som vi har satt upp, där vi har sagt att vi ska ha ett överskott på 1 procent över en konjunkturcykel. Detta gör att det finansiella sparandet avviker väldigt mycket från det ramverk som vi satt upp.

Detta är alltså en schematisk bild (figur 2). Det vi har sagt är att vi ska ha ett sparande på 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Här ligger det på 1 procent. Sedan kan det naturligtvis variera upp och ned i takt med konjunkturen, men i genomsnitt ska det vara 1 procent av BNP i överskott.

Problemet när vi nu har ett struktu-

rellt underskott på 1 procent är att det inte längre varierar runt 1 procent, utan det varierar runt -1 procent. För att komma tillbaka till de mål som vi har för offentligt finansiellt sparande räcker det inte bara att konjunkturen förbättras. Därutöver behöver vi gå tillbaka till +1 procent. Däremellan ligger 75 miljarder. Innan svensk ekonomi är tillbaka till det som är förenligt med 1 procent i överskott över en konjunkturcykel krävs en strukturell åtstramning av statsfinanserna på 75 miljarder kronor. När jag säger att det är tomt i ladorna är det precis dessa 75 miljarder jag åsytar, nämligen att vi behöver genomföra en strukturell åtstramning för att återkomma till ett läge i enlighet med budgetreglerna, det finanspolitiska ramverk som vi har satt upp.

Det råder nu en diskussion gällande finanserna om hur snabbt vi, givet det statsfinansiella läget, ska komma tillbaka, hur snabbt vi ska genomföra åtstramningen på 75 miljarder kronor. Finanspolitiska rådet tycker att det ska göras fram till 2018 och regeringen har i budgetpropositionen argumenterat för att det bör kunna ta ytterligare några år i och med att vi ligger så långt ifrån 1 procent i överskott över en konjunkturcykel. Härifrån kommer talet om tomma lador.

Utgångspunkten för politiken givet det här läget är att vi inte ser något utrymme för några ofinansierade reformer och vi lägger inga ofinansierade reformer i budgeten. Alla nya reformer finansieras krona för krona. På så sätt kan man steg för steg ta sig tillbaka till en finanspolitik som inte längre har ett underskott, utan som så småningom kommer i takt med det finanspolitiska ramverk vi har.

Det finns en underliggande åtstramning i det sätt på vilket den svenska statsbudgeten är utformad, i och med att vi inte har indexerade utgifter. Barnbidragen är inte indexerade med pris-

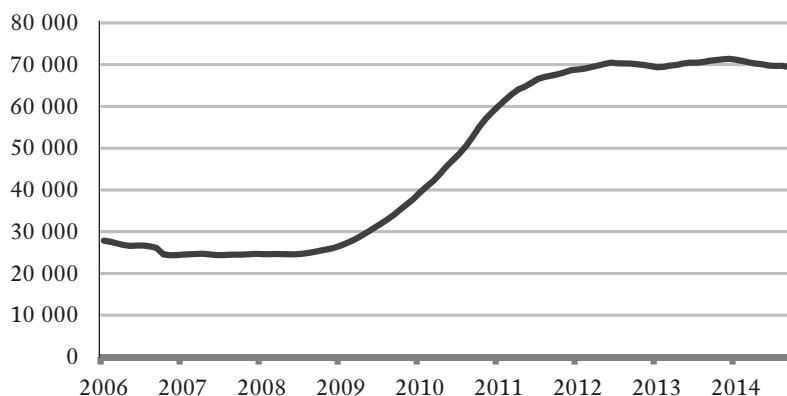
utvecklingen, taket i a-kassan och sjukförsäkringen är inte heller indexerade med pris- eller löneutvecklingen. Det finns alltså en naturlig åtstramning i statsfinanserna. När man inte genomför några nya ofinansierade reformer finns en naturlig åtstramning och då kommer man steg för steg tillbaka till överskott. Men vi gör inte bedömningen att man, utöver den naturliga åtstramningen, bör lägga stora åtstramningspaket. Vi tycker inte att det vore väl avvägt i det här konjunkturläget. Det är utgångspunkten för politiken.

Vilka utmaningar har vi?

Sverige har en hög arbetslöshet. Vi har en arbetslöshet på 8 procent. Det är högt för att vara Sverige, men det är också högt när vi jämför oss med många av de länder som vi brukar jämföra oss med. Den är självklart mycket lägre än i Grekland och Spanien, om man tycker att det är dem vi ska jämföra oss med, men betydligt högre än i Österrike, Tyskland, Storbritannien, Danmark, om man tycker att det är dem vi ska jämföra oss med. Här har regeringen varit tydlig med att vi tycker att det är mer relevant att jämföra oss med dem som är bäst än med dem som är sämst.

Därför har vi satt upp målet att Sverige ska ha den lägsta arbetslösheten i EU senast år 2020. Samtidigt som vi får ned arbetslösheten måste vi, vilket är en viktig lärdom från när vi senast hade ett arbetslöshetsmål i Sverige, fokusera på antalet arbetade timmar och på antalet sysselsatta. Det är viktigt att man har hela den treenigheten med sig när man tittar på utvecklingen på arbetsmarknaden.

Målet är satt till att ha lägst arbetslöshet i EU, men vi har också sagt att det måste ske genom att sysselsättningen ökar och att antalet arbetade timmar ökar. Man kan inte bara titta på en av variablerna. Det är olämpligt att bara titta på arbetslösheten, men det är också

Figur 3
Arbetslösa > 24 mån,
16-64 år

Källa: Arbetsförmedlingen.

olämpligt att bara titta på sysselsättningen. Det är väldigt lätt att få upp sysselsättningen genom att dela på jobben utan att det skapas ett enda nytt jobb. Man behöver alltså titta på alla dessa tre faktorer och det avser regeringen att göra.

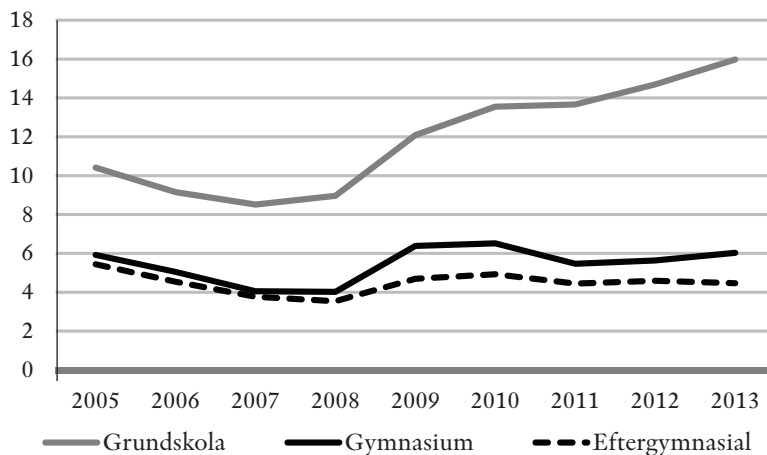
Vi har ett särskilt stort problem med långtidsarbetslösheten. Ett exempel på det (figur 3) är antalet personer som har varit arbetslösa mer än två år. Den har gått från att före krisen vara runt 6 000, som jag tyckte var mycket då, till att nu vara uppe i över 70 000 personer som har varit arbetslösa i mer än två år. Det motsvarar alltså en hel svensk stad som har varit arbetslös i mer än två år. Det är klart att människor som har varit arbetslösa länge blir svårare att få tillbaka in på arbetsmarknaden. Det här är en stor utmaning för regeringen att ta tag i.

Vi vet att skolresultaten faller enligt Pisa. För Sverige är det inte längre ett lutande torn utan en nedåtlutande graf. Vi ser i de svenska skolresultaten att vi absolut tappat i matematik, läsförståelse och naturvetenskap. Vi har tappat i alla ämnen och ligger nu under OECD-snittet i dessa tre. Inget land i hela OECD tappar i kunskap lika snabbt som Sverige. Pisaresultaten visar också att vi har tappat i alla elevgrupper, de

mest högpresterande eleverna och de lite mer svagpresterande, men allra mest har vi tappat när det gäller de mer svagpresterande eleverna. De presterar i dag långt under OECD-genomsnittet för svagpresterande elever. Där ligger vi riktigt dåligt till. Det är naturligtvis helt centralt. De här individerna ska ju konkurrera på arbetsmarknaden och på en global marknad. Hur ska de här människorna, många killar, klara sig på den marknaden om de inte får med sig de kunskaper de behöver i skolan? Det är en helt central uppgift för regeringen de kommande åren. Ett annat exempel är andelen elever som slutar grundskolan utan att komma in på gymnasiet.

Ett annat problem, ett stort problem tycker jag själv, är att antalet ungdomar som börjat läsa vidare har sjunkit. Vi är nu nere på 322 på 1 000 unga som får möjlighet att läsa vidare. Därför tycker jag att det är väldigt olyckligt att den förra regeringen drog ned på antalet högskoleplatser. Det sker samtidigt som önskemålen om högre studier ökat bland de unga, vilket jag tycker är positivt. Det är fler unga än någonsin som söker sig till den högre utbildningen, men tyvärr har antalet högskoleplatser krympt. Vi ligger faktiskt inte högst upp

Figur 4
Arbetslöshet efter
utbildningsnivå
Andel av arbetskraf-
ten i %, 25–54 år

Källa: Eurostat.

i OECD utan långt därifrån jämfört med andra länder när det gäller andelen högskoleutbildade.

Vi har också en rad utmaningar inom miljö och klimat. Riksdagen har satt upp 16 miljömål och vi är på väg att missa 14 av dessa. Den biologiska mångfalden är hotad på många ställen. Östersjöns miljö är skadad och vi har mycket långlivade miljögifter i vår omgivning. Vi vet också att det är gifter i barnens leksaker och nappflaskor och det finns gifter på dagis. Här finns otroligt mycket att jobba med.

Utifrån denna bakgrund har regeringen föreslagit ett antal reformer, stora investeringar i vuxenutbildning och högre utbildning. Det finns en massa anledningar till att det är viktigt att investera i utbildning: man blir klokare när man utbildar sig och det finns ett egenvärde i bildning och utbildning – det är bra för tillväxten och gör att man kan få ett jobb.

Arbetslösheten utifrån utbildningsnivå är oerhört intressant att studera (figur 4). De svarta kurvorna visar personer som har gymnasial respektive eftergymnasial utbildning. Deras arbetslöshet steg lite grann under krisen, men har sedan gått tillbaka och ligger under

6 procent. Arbetslösheten för personer som bara har grundskoleutbildning steg under krisen, men har sedan fortsatt att stiga (grå kurva). Att ha gymnasieutbildning eller inte har blivit en vattendelare på svensk arbetsmarknad som har blivit allt viktigare efter krisen.

Den slutsats jag drar av detta är att det tycks vara väldigt svårt att ta sig in på svensk arbetsmarknad om man inte har en gymnasieutbildning. Bland personer under 25 år är arbetslösheten dubbelt så hög för dem som inte har en gymnasieutbildning i förhållande till dem som har en gymnasieutbildning. Det är alltså väldigt tydligt bland ungdomar. Att stödja människor så att de får möjlighet att få gymnasieutbildning är en central del av budgeten.

Vi har förslag om utbildningskontrakt som riktar sig till ungdomar som inte har gått ut gymnasiet och som är arbetslösa. Om du är under 25 år och är arbetslös är tanken att när du kliver in på Arbetsförmedlingen är det inte olika praktikplatser eller korta vikariat som gäller, utan det handlar om att fånga upp de här ungdomarna och visa: Här har du en väg. Du behöver gymnasieutbildning och examen därför att det är svårt att ta

sig in på arbetsmarknaden. I stället för kortsiktiga vikariat behövs en långsiktig väg för att få en utbildning.

Det gäller att möta ungdomar där de är. En del kan börja läsa direkt, en del kanske kan läsa på folkhögskola och kombinera arbete med utbildning. Man har t ex gjort så i Västerås, där ungdomar fått möjlighet att jobba halvtid i kommunen, men det jobbet får man bara om man också på halvtid läser klart sin gymnasieutbildning. De har både morot och piska i systemet – väldigt bra resultat med det.

Därutöver har vi förslag på kunskapslyft och det gäller personer som antingen är arbetslösa eller som har jobb men skulle vilja läsa in en gymnasieutbildning. Vi satsar på ytterligare platser i yrkesvux och komvux för de personerna. Dessutom har vi förslag på att bygga ut den högre utbildningen, 5 000 nya platser på universitet och högskolor redan i höst som sedan byggs ut gradvis under mandatperioden. Fler av alla de ungdomar som vill och behöver en högre utbildning ska också få möjlighet till en sådan.

Vi har förslag på förstärkningar av a-kassan. Vi höjer taket i a-kassan och också golvet. Bakgrunden är att den effektiva försäkringen med a-kassan har försämrats rejält under 2000-talet sedan 1998. Den har gått från att vara en försäkring för dem som arbetar heltid i privat sektor på uppemot 80 procent till att i dag vara nere på 53 procent i snitt. Taket i a-kassan och försörjningsstödet har i dag kommit att bli alltmer lika, med 2 000 kronors skillnad mellan försörjningsstöd och den högsta ersättningen från a-kassan efter skatt. Det förklarar också att många av dem som i dag har försörjningsstöd är arbetslösa därför att a-kassan inte täcker upp.

Det här är bakgrunden till att vi föreslår höjt tak i a-kassan. Enligt alla ekonomiska beräkningar ger ett höjt tak i

a-kassan mycket färre jobb. Det slår ut en massa människor från arbetsmarknaden enligt de statistiska modellerna. Generellt över världen är det dock inte så att de länder som har en bra a-kassa har en mycket högre arbetslöshet än de som har en dålig a-kassa. Jag tror att det finns många fler drivkrafter som inte syns i de enklare nationalekonomiska modellerna.

Om man som i Sverige har en stark fackföreningsrörelse är det klart att man får en betydligt mer samarbetsvillig fackföreningsrörelse om man har ett bra tak i a-kassan. Om ett företag ska göra en omstrukturering och det finns en väl fungerande omställningsförsäkring är det klart att det är lättare att få igenom den omställningen med fackföreningsrörelsen. Jag är övertygad om, inte minst i den globaliserade värld där vi har ett högt omvandlingstryck i ekonomin, att också det faktum att man har en fungerande omställningsförsäkring är någonting som kan fungera som ett smörjmedel i sådana ekonomier.

I internationella undersökningar kommer Sverige ut som väldigt positivt till globalisering, till förändring, till det nya och det moderna. Vi är nya, moderna och öppna för förändringar i vårt tänkande. Jag är övertygad om att en av orsakerna till detta är att det har funnits vägar från det gamla till det nya, dels i form av en fungerande omställningsförsäkring, dels i form av en fungerande arbetsmarknadspolitik och arbetsmarknadsutbildningar. Då har broarna från det gamla till det nya gjort att man kan bejaka det nya. När man river broarna riskerar svensk fackföreningsrörelse men också andra i Sverige att bli mer bakåtsträvande och inte lika öppna för förändring.

Jag tror att det är en strategiskt viktig sak att ha en fungerande omställning. Det syns inte i de enklaste nationalekonomiska modellerna när man räknar på

vad som händer när man höjer taket i a-kassan.

Vi har en hel del reformer för att vända resultaten i skolan. Jag tycker själv att det är en av de största utmaningarna, inte minst att vi stoppar fallet och fångar upp de elever som i dag har stora problem med att lära sig det man behöver. Här satsar regeringen mycket pengar, 4 miljarder redan nästa år och sedan går det uppemot 7 miljarder året efter. Det handlar mycket om tidiga insatser och mindre klasser när barnen är små. Man ska i snitt kunna vara färre barn i klassrummet och ha fler specialpedagoger som stöder de barn som behöver lite extra stöd, vilket ger med tid för lärarna till de andra barn som inte behöver det. Det finns satsningar på kompetensutveckling för lärare, en stor satsning på att alla skolor ska vara bra skolor. Man går in med extra resurser till de skolor som har lite tuffare problem och tuffare förutsättningar, t ex många barn som inte har svenska som modersmål eller när det är många nya barn som flyttar till Sverige.

Vi ökar antalet högskoleplatser rejält och satsar även på kvaliteten i högskolan och en del annat. Något som inte syns här i tabellen är något som vi skriver i finansplanen: en satsning på att göra läraryrket mer attraktivt genom att sätta av en pott som vi behöver diskutera med arbetsgivare och arbetstagare, alltså SKL och lärarfacken. Det skulle kunna handla om löner. Vi har skrivit i finansplanen att vi är beredda att sätta av 3 miljarder för detta. Vi måste få fler av de duktiga lärare som finns att känna att de är uppskattade och vill stanna kvar och få fler ungdomar som väljer att läsa till läraryrket. Det är väldigt få sökande i dag.

Därutöver har vi en rad andra reformer. Vi har en del reformer för jämställdhet. Det handlar om att förbättra ensamstående föräldrars villkor. Här finns en tredje pappamånad, även om det är någonting som inte kostar utan

man sparar pengar på, tyvärr, eftersom pappor inte alltid tar ut pappamånaden. Vi har också en satsning på förlossningsvården och kvinnors hälsa. Något som inte syns i reformer för jämställdhet kommer längre fram och är helt centralt: Vi satsar på bättre kvalitet i förskolan och underlättar för kvinnor att jobba även när de har små barn. Annars är det i huvudsak kvinnor som går ned i arbetstid om förskolan inte håller tillräckligt bra kvalitet. Vi har också satsningar på äldreomsorgen. Vi vet att över 100 000 svenskar, de absolut flesta kvinnor, säger att de går ned i arbetstid därför att äldreomsorgen inte håller tillräckligt hög kvalitet. Man täcker upp för det. Det är viktiga reformer för att kvinnor ska kunna arbeta.

Vi har reformer för fler jobb. Där har vi satsningar på järnvägen, ökade infrastrukturinvesteringar. Vi lägger en hel miljard på att förbättra underhållet av järnvägen. Det tror jag är välbehövligt. Vi gör också investeringar i kollektivtrafik i storstäder och satsningar på jobb på landsbygden, men också satsningar på en mer aktiv näringspolitik i form av exportfrämjande, satsningar på svensk turistnäring, ungt företagande m m.

Vi har en ganska stor satsning på miljön, investeringspengar till kommuner som ska kunna ställa om och klimatanpassa sig, reformer för att skydda natur, köpa in skog, inrätta fler marina reservat m m.

Vi har reformer för att vända resultaten i skolan, vi värnar den svenska modellen genom höjt tak i a-kassan och vi vill ta bort den bortre parenteserna i sjukförsäkringen. Där finns det också en satsning på äldreomsorgen där vi lägger 2 miljarder för högre kvalitet i äldreomsorgen men också sjukvården.

Det handlar om samlade reformer på 25 miljarder i år, 35 miljarder nästa år, som sedan ligger kvar de kommande åren. Vi har naturligtvis finansierat allt

krona för krona. Det är välkänt. Det verkar som att det skrivs mer i tidningarna om finansieringen än om satsningarna, såklart. Den stora finansieringen är den nedsatta arbetsgivaravgiften för ungdomar som vi tycker är en ineffektiv och dyr åtgärd. I stället för att satsa pengar på alla ungdomar som har jobb vill vi rikta resurserna på ungdomar som inte har jobb, de som är arbetslösa, dels via utbildning, dels via möjligheten att få subventionerad anställning om man varit arbetslös sedan länge.

Vi avskaffar också skatteavdraget för privat pensionssparande. Det finns ingen annan större finansieringspost. Vi höjer skatten på alkohol, tobak och lätta fordon och höjer skatten på termisk effekt, alltså kärnkraften, och en del andra miljöskatter. Vi trappar av den nedsatta arbetsgivaravgiften för 65-plusare lite grann. Det blir fortfarande lägre arbetsgivaravgift för 65-plusare och ett mycket generöst jobbskatteavdrag. Och så trappar vi av skatteavdraget för dem som tjänar mer än 50 000. Det är de stora finansieringskällorna.

Den sammantagna bedömningen av politiken är att BNP-tillväxten och sysselsättningen blir något högre och arbetslösheten blir ungefär 0,2 procentenheter lägre till följd av insatserna i budgetpropositionen. Det är regeringens samlade bedömning.

Robert Boije

Hej allesammans. Jag heter Robert Boije och är samhällspolitisk chef på Saco. Tack för att jag fått komma hit i dag och kommentera budgetpropositionen för 2015.

Jag tänkte inleda med att kommentera några av de förslag som regeringen lagt fram i budgetpropositionen. Därefter tänkte jag ta upp tre viktiga frågor som jag tycker saknas i budgetpropositionen. Den första frågan rör behovet av att se över överskottsmålet. Den andra

frågan berör behovet av att se över skattesystemet och den tredje frågan berör välfärdens långsiktiga finansiering.

Låt mig börja med innehållet i statsbudgeten och budgetens utgiftssida. Jag tycker att det är bra att regeringen satsar på att förbättra resultaten i skolan. Det är också bra att taket i a-kassan höjs, som Magdalena Andersson berättade nyss. Det är också bra att man inför en tredje reserverad månad i föräldraförsäkringen. En tredje reserverad månad i föräldraförsäkringen tror jag är en viktig pusselbit bland andra för att på sikt komma till rätta med osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor. Höjningen av taket i a-kassan är viktig för att vi ska ha en välfungerande omställningsförsäkring på arbetsmarknaden.

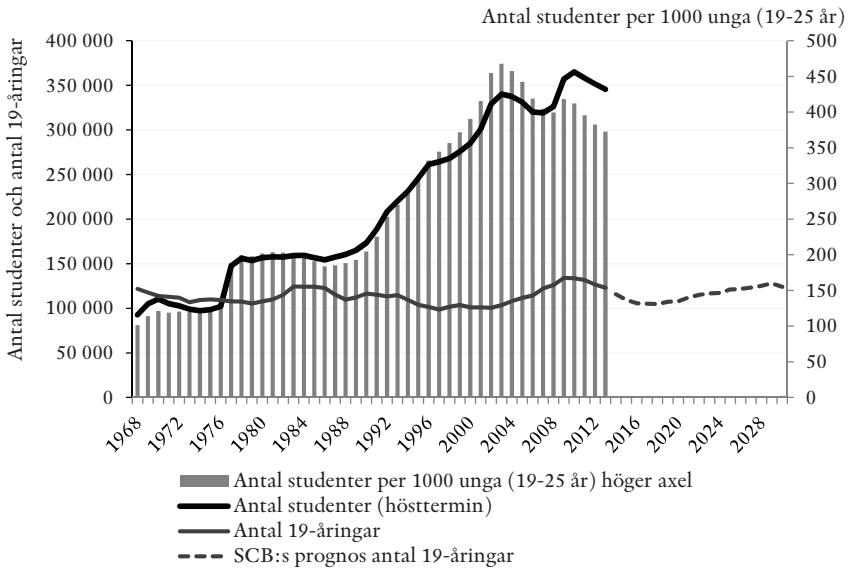
När det gäller skolan och de fallande kunskapsnivåerna måste det tas på allvar och det gör regeringen också i budgetpropositionen. Det tycker jag är bra. Lyckas vi inte lösa det problemet kommer det att spilla över på den högre utbildningen.

När det gäller just den högre utbildningen ökar regeringen anslaget till fler högskoleplatser. Motiven som regeringen anger för detta är att det har blivit svårare för unga att komma in på högskolan och att den andel av befolkningen som har en akademisk examen bör öka.

Här skulle jag vilja göra ett medskick till regeringen. Det stämmer att antalet högskoleplatser har sjunkit de allra senaste åren. Men sett över en betydligt längre tidsperiod har antalet platser ökat lavinartat (figur 5). Det kommer nu i stället allt fler tecken på att antalet högskoleplatser har ökat på bekostnad av kvaliteten i den högre utbildningen. Förkunskaperna hos dem som börjar på högskolan brister också i stor utsträckning.

Ett tecken på det är att den andel som påbörjar en utbildning men som inte tar ut sin examen ökar kraftigt på många

Figur 5
Antal studenter och
antal unga 1968–

Källa: HSV, UKÄ och SCB.

utbildningar. Ett annat tecken är att det finns väldigt många utbildningar inom framför allt de samhällsvetenskapliga ämnena med väldigt få lärarledda timmar. Ett tredje tecken är att de svenska universiteten sjunker på de internationella rankingslistorna.

Innan vi ökar antalet högskoleplatser är det viktigt att vi säkerställer en god kvalitet i den högre utbildningen och ser till att de som börjar på högskolan har tillräckligt goda förkunskaper.

Jag hoppar vidare till förslagen på statsbudgetens inkomstsida. Jag och Saco är starkt kritiska mot regeringens höjning av marginalsatserna på arbete och också mot att fler ska få betala statlig inkomstskatt. Jag kommer strax att komma tillbaka till de här frågorna när jag tar upp behovet av en översyn av skattesystemet.

Låt mig nu gå över till de tre viktiga frågor som jag tycker saknas i budgetpropositionen och låt mig börja med överskottsmålet.

Jag och Saco förespråkar att man ersätter dagens överskottsmål med ett

balansmål och vi ser fyra starka skäl för det:

För det första har vi en arbetslöshet som i dag ligger på höga 8 procent och som fram till 2018 har legat över sin långsiktigt normala nivå i nästan tio år.

För det andra tilltar det demografiska kostnadstrycket de kommande åren kraftigt. Då faller det demografiska motivet till överskottsmålet bort, nämligen att man ska spara under demografiskt gynnsamma år.

För det tredje har Sverige i dag en mycket gynnsam relativ offentligfinansiering jämfört med de flesta andra länder.

För det fjärde har vi i praktiken haft ett balansmål i staten under många år. Överskottsmålet har uppnåtts bakåt i tiden, men på grund av ett genomsnittligt överskott i pensionssystemet på ungefär 1 procent av BNP. Enligt regeringens egna prognoser kommer det i stället att bli ett mindre underskott i pensionssystemet de kommande åren och även under överskådlig framtid. Det här innebär att om vi ska nå överskottsmålet igen måste

vi börja bygga upp överskott i statens sparande och det är en helt ny situation.

Det är förstås viktigt att samla i lardorna under högkonjunkturåren så att man har muskler under efterföljande lågkonjunkturer. Men i ett redan gynnsamt offentligfinansiellt läge, då vi fortfarande befinner oss i en mycket långdragen lågkonjunktur, bör finanspolitikens viktigaste uppgift vara att undvika att arbetslösheten biter sig fast vid de höga nivåerna, inte att uppnå ett överskottsmål. För budgetdisciplinen är det förstås viktigt att vi fortfarande har ett saldomål, men det behöver inte vara ett överskottsmål, utan det räcker med ett balansmål.

Låt mig nu gå över till den andra viktiga fråga som jag tycker saknas i budgeten, nämligen behovet av en ny stor skatteöversyn. För att tala klartext tycker vi på Saco att svensk skattepolitik har spårat ur rejält och att såväl borgerliga som socialdemokratiska regeringar har bidragit till detta. Vi måste förmodligen ha ett fortsatt högt skatteuttag om vi ska klara välfärden framöver. Vi kanske t o m behöver höja det något, men vi måste få bättre principer för hur skatterna tas ut.

Den borgerliga regeringen borde inom sitt åtta år långa regeringsinnehav ha mäktat med att ta bort värnskatten. Skatten skulle vara en temporär åtgärd vid konsolidering av de offentliga finanserna under 1990-talskrisen. Ekonomisk forskning visar att värnskatten i praktiken inte drar in några pengar till statskassan på grund de negativa effekter höga marginalskatter har på ekonomin. Forskningen visar också att den är obetydlig för inkomstomfördelningen.

Den förra regeringen införde sänkta socialavgifter för ungdomar och sänkt restaurangmoms. De här åtgärderna har, precis som Magdalena sade, bedömts vara mycket ineffektiva för att minska ungdomsarbetslösheten. Reformerna kostade sammanlagt 27

miljarder kronor, och kostnaderna per skapat jobb har bedömts till 1–2 miljoner kronor. Givetvis hade man kunnat använda de här pengarna betydligt bättre.

Därför tycker jag att det är bra att regeringen nu fasar ut nedsättningen av socialavgifterna för unga. Men det finns ett men och det är att regeringen samtidigt väljer att höja världens redan högsta marginalskatt med 3 procentenheter genom att trappa ned jobbskatteavdraget på högre inkomster. Regeringen begränsar också den årliga uppräknings av brytpunkten för statlig inkomstskatt. Det innebär att 1,1 miljoner löntagare får höjd statlig inkomstskatt och att 72 000 löntagare får en höjd marginalskatt med 20 procentenheter.

Utfasningen av de sänkta socialavgifterna motiverar regeringen med att åtgärden var ineffektiv och hänvisar till den ekonomiska forskningen. Jag instämmer helt i den bedömningen. Men lustigt nog avstår regeringen från att hänvisa till den ekonomiska forskning som också visar att höga marginalskatter är mycket skadliga för ekonomin. Regeringen motiverar de höjda marginalskatterna med att de ska delfinansiera satsningarna på vård, skola, omsorg och att det ska förbättra inkomstfördelningen. Genom att inte beakta de negativa effekter som höga marginalskatter har på ekonomin överskattar man både de offentligfinansiella och de fördelningspolitiska effekterna.

Dessvärre följer de här skatteförändringarna en lång trend med avsteg från den likformighetsprincip som låg till grund för 1991 års stora skattereform, ”århundradets skattereform”. Kapitalinkomster beskattas inte längre likformigt, vilket snedvrider kapitalplaceringarna. Sedan skattereformen har man infört flera olika momssatser, vilket innebär att man gynnar viss konsumtion framför annan konsumtion. Princi-

pen från skattereformen att den högsta marginalskatten skulle vara 50 procent och att endast 10 procent av skattebetalarna skulle betala statlig inkomstskatt har övergetts.

På Saco tycker vi att det är hög tid att börja tänka rätt i den svenska skattepolitiken och därför publicerade vi för ett par veckor sedan en rapport där vi skissar på ett skattesystem mer i linje med 1991 års stora skattereform. Vi hoppas att den rapporten kan inspirera till en ny skatteutredning.

Låt mig så avsluta med den tredje viktiga fråga som jag tycker saknas i statsbudgeten, nämligen problemet med välfärdens långsiktiga finansiering. Flera tidigare långtidsutredningar, årets konjunkturrapport från SNS, Sveriges Kommuner och Landsting och flera tunga ekonomer menar att Sverige kan få det svårt att finansiera den offentliga sektorn i framtiden. Det handlar inte i första hand om den demografiska förändringen med en ökande andel äldre utan om ökade krav och förväntningar på de offentligt finansierade välfärdstjänsterna när inkomsterna stiger. Det här var det som Tage Erlander en gång i tiden kallade för de stigande förväntningarnas missnöje.

De analyser som tidigare långtidsutredningar och andra har gjort visar att det här problemet tillsammans med en svag produktivitetstillväxt i den offentliga sektorn riskerar att leda till ett kontinuerligt ökat skatteuttag över tiden. Givetvis kan man inte öka skatteuttaget hur mycket som helst om man ska ha en välfungerande ekonomi med goda drivkrafter för företagande, arbete och utbildning.

Det politiska intresset för det här problemet har dock varit svalt, för att inte säga stendött. Ett argument som brukar framföras som stöd för att det här problemet är överdrivet är att den kommande finansieringskrisen diskuterades

redan för 20–25 år sedan, men att vi än så länge inte har sett några stora problem. Ett annat argument är att vi t o m kunna kombinera stora skattesänkningar de senaste åren med satsningar på vård, skola, omsorg.

Jag tycker att det finns flera tydliga tecken på att det här problemet ändå ligger och bubblar under ytan. Det är kommunsektorn som i första hand tillhandahåller välfärdstjänsterna och den genomsnittliga kommunala inkomstskattesatsen har trendat uppåt under en mycket lång tid. Vi ser i dag också en växande flora av privata sjukvårds- och tandvårdsförsäkringar. Sedan början av 1990-talet har det gjorts väldigt stora omprioriteringar i statsbudgeten som jag också tror har dolt det långsiktiga finansieringsproblemet.

Transfereringarna har sjunkit kraftigt som andel av BNP till följd av det nya pensionssystemet, reformerna inom sjukförsäkringen och det oförändrade taket i a-kassan. Bostadsstöden, som uppgick till 2,5 procent av BNP i början av 1990-talet, har tagits bort. Försvarets utgifter har sjunkit med nästan 1,5 procent av BNP och lönerna för flera kvinnligt dominerade offentligt finansierade verksamheter har halkat efter, inte minst lärarnas. Vad vi nu ser är i stället ett ökat tryck uppåt på flera av de här utgiftsposterna.

Personligen är jag övertygad om att vi förr eller senare kommer att behöva hitta nya former för att både organisera och finansiera delar av den offentliga sektorns verksamhet. Jag tycker att det är viktigt att det politiska systemet förmår ta tag i det här problemet i tid om man ska kunna hantera detta under ordnade former. Ett första steg är förstås att se problemet.

Överskottsmålet, skattesystemet och välfärdens långsiktiga finansiering borde så här direkt efter valet och med det nuvarande parlamentariska läget alla

vara viktiga frågor att utreda över blockgränsen.

Tack!

Lars Calmfors

Jag har varit van att vara oense med Anders Borg om budgeten. Det är en ny upplevelse att vara oenig med Magdalena Andersson. Jag hoppas att det ska gå lika bra som med Anders Borg.

Jag ska ta upp fyra punkter:

- Den beskrivning av det ekonomiska läget som regeringen gör.
- Budgetpolitiken framöver.
- De offentliga utgifterna och skatterna.
- Sysselsättningspolitiken.

Jag börjar med beskrivningen av det ekonomiska läget. Jag tror att Magdalena Andersson anar vad jag kommer att säga. Vi har haft en debatt om finansministerns uttalanden om den tomma ladan. Det är en mycket dålig analogi därför att den förväxlar stockar och flöden. Man måste rimligen uppfatta innehållet i en lada som en *stock*, alltså i det här fallet den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet eller möjligen dess konsoliderade bruttoskuld. Här vet vi att det ser bra ut. Den offentliga sektorn har en finansiell nettoförmögenhet på ca 22 procent av BNP. Den konsoliderade bruttoskulden är 40 procent av BNP. Det är mycket lågt internationellt sett.

Om man ska använda finansministerns analogi, bör man inte säga att ladan är tom. Man ska säga att ladan är full, faktiskt knökfull, om jag får uttrycka det så. Det vi har är ett finansiellt sparandeunderskott på drygt 2 procent av BNP. Men det är ett negativt *flöde*. Vad det betyder är att innehållet i ladan tappas av, men i ganska långsam takt. Det här är vad Magdalena Andersson borde ha sagt, inte att ladan är tom.

Om jag ska säga något positivt, så är

det bra att ladresonemangen inte upprepas i budgetpropositionen.

Magdalena Andersson

Det är inte det språkbruket man har i budgeten!

Lars Calmfors

Nej och jag är tacksam för det. Men jag tycker ändå att finansplanen ger en för negativ bild av den svenska ekonomin. Det gäller de offentliga finanserna, arbetsmarknadsläget och inkomstskillnaderna. Om man ska vara rättvis måste man ändå säga att den tidigare regeringen klarade de senaste årens internationella kris väl. Sysselsättningen har hållits uppe, trots att andelen äldre som har lägre sysselsättningsgrad än yngre har ökat. Det har skett en uppgång av arbetslösheten, men uppgången har varit begränsad, även om vi naturligtvis alla vill ha en lägre arbetslöshet än dagens.

BNP för Sverige ligger i dag åtskilliga procent över nivån före finanskrisen. Det gäller t ex inte i våra nordiska grannländer Danmark och Finland. De har ännu inte kommit över den tidigare nivån.

Givetvis kan man alltid diskutera de exakta avvägningarna i finanspolitiken. Visst kunde budgetunderskotten ha hållits något lägre, men det hade inneburit att arbetslösheten blivit högre. Den hårda socialdemokratiska kritiken av ofinansierade skattesänkningar är konstig. De socialdemokratiska budgetmotionerna landade ju i ungefär samma underskott som regeringen. Det var marginella skillnader i varje fall *ex ante*. Ett strukturellt underskott i en lågkonjunktur behöver inte vara något fel. Det är mycket rimligt att man varierar det strukturella budgetsaldot beroende på konjunkturen.

Finansplanen ger en missvisande bild av tillståndet i svensk ekonomi. Man kan naturligtvis alltid säga att det hör till

det politiska spelet, men det borde det inte göra. Jag är som ekonom naiv nog att tycka att man ska ge korrekta verklighetsbeskrivningar. Sedan ska politik handla om avvägningarna mellan olika mål och vilka medel som ska användas för att nå målen. Det blir så att säga bättre demokrati om man för debatten på det sättet.

Låt mig så gå över till budgetpolitiken framöver. Det konstateras i budgetpropositionen att med varje rimlig definition av överskottsmålet kan man inte anse att det uppfylls. Den tidigare regeringen använde en hel rad olika indikatorer. Man hade tillbakablickande och framåtblickande medelvärden. Man hade samma medelvärden konjunkturjusterade. Sedan tog man medelvärden av de ojusterade och de justerade medelvärdena. Och slutligen använde man det strukturella finansiella sparandet. Det är en välgärning att ni har rensat bland indikatorerna. I stället för att vara sex är de nu tre. Det är bra.

Det förs också en bra diskussion i finansplanen om avvägningen mellan att förbättra de offentliga finanserna och att inte bromsa en konjunkturuppgång allt för mycket. Slutsatsen är, som vi hörde, att ett överskott på 1 procent av BNP inte bör uppnås under mandatperioden utan först senare. Där delar jag nog slutsatsen. Jag är på samma linje. Jag tror att det är en lämplig inriktning på politiken, särskilt som det nu är svårt att kompensera en åtstramande finanspolitik med en lättare penningpolitik, eftersom Riksbankens styrränta redan är nere på noll.

Samtidigt är det ett problem att Socialdemokraterna i opposition så hårt fokuserade på hur viktigt det var att uppnå överskottsmålet. Man får ett trovärdighetsproblem när man nu skjuter det framåt i tiden. Jag håller med Robert Boije där om att det finns ett behov av att klargöra målsättningarna för bud-

getpolitiken framöver. Det måste man rimligen göra utifrån en idé om vilken förmögenhetsställning eller vilken bruttoskuld som man tycker är en lämplig buffert för den offentliga sektorn att ha.

Jag tycker också att ett budgetbalansmål vore att föredra framför det nuvarande överskottsmålet. Med rimliga kalkyler leder ett balansmål, om man tar hänsyn till statens aktieinnehav, till att den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet konvergerar mot någonstans runt 40 procent av BNP på sikt, vilket är en ordentlig buffert.

Motiveringen för att överge överskottsmålet bör inte vara att vi har svårt att uppnå det, utan att ett annat mål är bättre. Min uppfattning där är densamma som Roberts fast vi inte samordnat våra synpunkter innan. Regeringen borde tillsätta en offentlig utredning som i lugn och ro kan utreda frågan på ett par års sikt.

Nästa punkt gäller de offentliga utgifterna och skatterna. Här har den nya regeringen andra preferenser än den tidigare. Skattekvoten sjönk under alliansregeringen. Nu ser vi framför oss hur den utvecklingen vänder och vi får en ökande skattekvot igen. Det är en värderingsfråga vilken nivå vi ska ha på de offentliga utgifterna och därmed på skatterna. Som både Robert och Magdalena sagt så har det skett en urholkning av olika transfereringar i förhållande till lönerna och BNP därför att många av dem inte är indexerade till lönerna och många gånger inte heller till priserna.

Som vi hörde föreslår regeringen en rad offentliga utgiftsökningar: inom skolan, hälso- och sjukvården, äldreomsorgen, a-kassan och arbetsmarknadspolitiken. 25 miljarder nästa år, 35 miljarder 2016. Nu är jag inne på värderingar. Min personliga mening är att mycket av det här, fast inte allt, är motiverat. Det jag framför allt saknar är försvaret. Där har alla politiker, i allra högsta grad Fredrik

Reinfeldt och Anders Borg men också socialdemokratiska politiker, visat en oerhört stor naivitet när man så kraftigt rustade ner försvaret. Ska vi kunna återställa ett fungerande försvar är det inte några miljarder några år framåt i tiden som behövs, utan då talar vi om mellan 0,5 och 1 procent av BNP, alltså någons mellan 20 och 40 miljarder kronor. Man behöver inte vara försvarsexpert för att inse det. Det är jag inte heller och jag ska därför lämna försvarsfrågan och gå över till det som jag vet mer om, nämligen skattepolitiken.

Regeringen föreslår ett antal skattehöjningar. Jag har samma uppfattning som Robert om det kloka i att slopa nedsättningen av socialavgifterna för ungdomar. Skälen är desamma. Man bör koncentrera sig på den grupp av ungdomar som har störst arbetsmarknadsproblem. Jag är också kritisk till avtrappningen av jobbskatteavdraget. Även om man gör rent statiska beräkningar, utan att ta hänsyn till beteendeeffekter, får man in mycket lite pengar. Räknar man in beteendeeffekterna får man enligt forskningen förmodligen inte in något alls.

Att höja den högsta marginalskatten på arbetsinkomster med 3 procentenheter, från 57 till 60 procent i ett brett intervall, är inte bra. Det minskar inte antalet sysselsatta personer, men det har med all sannolikhet negativa effekter på antalet arbetade timmar, kompetensutveckling och utbildning. Jag hade tänkt säga samma sak som Robert. Det hade varit bra om man hade lyssnat lika mycket på forskningen på det här området som när det gäller de nedsatta socialavgifterna.

Det är synd, för att inte säga fejt, att man inte slopade den nedsatta restaurangmomsen. Att man inte gör det visar hur farligt det är att från början göra sådana selektiva skattesänkningar. Det blir nästan omöjligt att ta bort dem.

Det är så lätt för olika lobbygrupper att argumentera emot det, precis på det sätt som branschorganisationen Visita gjort i en reklamkampanj. Regeringen vågade sig inte på det och det var inte bra.

Precis som regeringen känner jag oro för de ökade inkomstskillnaderna i samhället, men jag skulle vilja angripa dem på ett helt annat sätt än genom att höja den högsta marginalskatten på arbetsinkomster. Min favorit är ett återinförande av fastighetsskatten. Dessutom borde den göras progressiv. Jag inser förstås de politiska svårigheterna med detta. Men liksom Robert menar jag att det behövs en genomgripande skattereform som tar ett brett grepp på hela skattesystemet. Det gäller fastighetsskatten och marginalskatterna på arbetsinkomster men också strukturen och nivån på kapitalinkomstbeskattningen samt momsens. Man får hoppas att det så småningom finnas politiska förutsättningar för detta.

Därmed har jag kommit till den fjärde punkten, sysselsättningspolitiken. Jag har problem med målformuleringen att Sverige till 2020 ska ha Europas lägsta arbetslöshet. Det är konstigt att låta målet bero på arbetslösheten i andra länder. Möjligen kan man se det som ett sätt att ta hänsyn till konjunkturutvecklingen. I en dålig konjunktur blir arbetslösheten högre även i andra länder och vice versa. Men samtidigt är det inte så enkelt heller därför att arbetslöshetsnivån i olika länder, i varje fall i genomsnitt över ett antal år, också beror på arbetsmarknadens sätt att fungera och vilka arbetsmarknadsreformer som görs där. Jag tycker att målet i stället borde avse arbetsmarknadsläget i en normalkonjunktur eller mer operationellt det genomsnittliga arbetsmarknadsläget över ett antal år.

Det är farligt att formulera målet i termer av arbetslöshet. Visserligen skriver regeringen, och Magdalena sade det också, att man ska uppnå det genom att

fler personer arbetar och att antalet arbetade timmar ökar. Men risken är ändå mycket stor att preciseringarna faller bort så att fokus bara blir på arbetslösheten. Man frestas då att försöka få bort folk från arbetslöshetsstatistiken genom att sätta dem i utbildning och praktik även om det inte förbättrar deltagarnas arbetsmarknadsutsikter och genom att använda förtidspensioneringar och sjukskrivningar.

Så till arbetsmarknadspolitiken. Där har den nya regeringen haft ett mycket högt tonläge vad gäller hur misslyckade den tidigare regeringens arbetsmarknadsprogram har varit och hur dåligt Arbetsförmedlingen fungerar. Ni borde vara mer ödmjuka. Kom ihåg att alliansregeringen sade ungefär samma sak som ni när den tillträdde och hade stora ambitioner att reformera arbetsmarknadspolitiken. Det är helt enkelt så att arbetsmarknadspolitik är svårt. Den ska "sopa upp" där annan politik misslyckats. Därför kan man inte vänta sig att den ska åstadkomma så mycket.

Ett problem är det som jag i en artikel en gång kallade för arbetsmarknadspolitikens *iron law*. Om man låter de arbetslösa utföra nyttiga uppgifter, tränger programmen lätt undan reguljär sysselsättning. Om man försöker undvika det genom att i stället låta de arbetslösa utföra onyttiga arbetsuppgifter som ingen efterfrågar ger inte programmen de arbetslösa särskilt mycket hjälp att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Visst är det så att fas 3 (nu omdöpt till sysselsättningsfasen) i jobb- och utvecklingsgarantin inte har fungerat bra. Uppgifterna har många gånger inte varit meningsfulla. Det är därför som ni vill avskaffa den åtgärden. I stället ska det komma extratjänster i välfärden för långtidsarbetslösa. De innebär förmodligen mer meningsfulla uppgifter men kommer att ha större undanträngningseffekter.

Om man ska göra en prognos, så är den att den nuvarande regeringen, eller någon annan regering, kommer att vara mycket missnöjd med det nya arbetsmarknadsprogrammet om några år. Då kommer ni att döpa om extratjänsterna till någonting annat, t ex fas 3 eller sysselsättningsfasen. Sedan kommer ni att avskaffa programmet och ersätta det med någon annan åtgärd. Därför menar jag att det vore klokt av regeringen att försöka skruva ner förväntningarna på vad man kan uppnå.

Till sist ett par ord om arbetslöshetsersättning. Där införde alliansregeringen en nedtrappning av ersättningsnivån efter arbetslöshetsperiodens längd. I princip börjar ersättningen på 80 procent av den tidigare lönen under de första 200 dagarna, sedan blir det 70 procent de följande 100 dagarna (250 dagar för dem som har försörjningsansvar för barn) och därefter är det 65 procent i jobb- och utvecklingsgarantin. Det finns forskningsstöd för att en sådan avtrappning är effektiv. Om man håller den *genomsnittliga* ersättningsnivån konstant över hela arbetslöshetsperioden blir drivkraften att söka jobb starkare med avtrappningen än utan. Skälet är att långtidsarbetslösa får incitament att försöka återkvalificera sig för en högre ersättningsnivå genom att hitta jobb så snabbt som möjligt.

Ett problem med det tidigare systemet var att den högsta ersättningsnivån i a-kassan – taket – hölls fast i kronor. Därför blev det allt färre som mötte den här avtrappningen. Nu vill den nya regeringen åtgärda det genom att höja taket till 910 kr per dag under de första 100 dagarna och därefter till 760 kr. Jag tycker att det är rimligt, även om jag tror att det kommer att öka arbetslösheten något. Det kan vara en rimlig avvägning mellan drivkrafterna för att söka jobb och att ge ett bra försäkringskydd.

Men jag tycker att det är olyckligt att ni tar bort avtrappningen med 80, 70 och 65 procent. Det är rent av så, om jag får använda uttrycket, att ni inför en pervers tidsprofil för ersättningen som arbetslös. Den som har varit arbetslös tillräckligt länge ska få ett s k extrajobb. Då ska plötsligt ersättningen hoppa upp till kollektivavtalsenlig lön. Det är en konstig tidsprofil som är illa genomtänkt.

Låt mig så summera min kommentar. Jag tycker att regeringen ger en alldeles missvisande beskrivning av det ekonomiska läget. Det är inte oväntat. Likafullt är det trist. Det finns så mycket som man kan debattera inom den ekonomiska politiken att det är onödigt att också behöva diskutera den verklighetsbild som jag tror nästan alla egentligen är överens om. Det är onödigt och det undergräver respekten för politiken.

Jag har inga starka invändningar mot budgetpolitiken under de kommande åren som den skisseras i budgetpropositionen, men jag tycker att regeringen ska ta tag i frågan om vilket budgetmål vi ska ha framöver. Det räcker inte att som ett mantra upprepa att överskottsmålet ska gälla även i framtiden. Det är ingen som tror på det. Man måste ta tag i den frågan.

Jag ser goda argument för många av de offentliga utgiftsförändringar som regeringen vill genomföra, liksom för en del av skattehöjningarna, men inte för höjningen av den högsta marginalskatten på arbetsinkomster. Sedan vill jag ha en bred skattereform på några års sikt.

Det finns en stor risk med målformuleringen om att vi ska nå Europas lägsta arbetslöshet därför att den hotar att skjuta målet om hög sysselsättning i bakgrunden. När det gäller arbetsmarknadspolitiken kan man förstås hoppas att den ska bli bättre men man ska inte ha för stora förhoppningar om det.

Laura Hartman

Jag vill skicka in en fråga till er alla. Jag är lite förvånad och även besviken över att ingen av er nämner området sjukförsäkring och sjukfrånvaro. Vi lämnade in en prognos i förra veckan. Vi har sedan en tid tillbaka prognostiserat en utgiftsökning de kommande fyra åren med ungefär 15 miljarder. Med all den osäkerhet som alla prognoser naturligtvis innebär var vi, framför allt på grund av den senaste utvecklingen av stort inflöde, tvungna att upprevidera den med 8 miljarder, dvs att vi förutspår en 23 miljarders ökning fram till 2018, 3 miljarder upp redan nästa år.

Då skulle jag hemskt gärna vilja höra hur ni ser på detta och hur ni ser på de av regeringen aviserade reformerna. I vår prognos har vi räknat med de reformer som det finns lagförslag på. Borttagandet av den bortre parentesen har vi inte räknat med.

Magdalena Andersson

Först ska jag kommentera några av synpunkterna och jag börjar med en skatteöversyn. När jag var statssekreterare 2004–06 var jag ansvarig för skatterna och redan då förberedde vi en större översyn av skattesystemet. Det var tänkt att vi kunde sätta i gång med det om vi vann valet 2006 om det fanns öppningar på andra sidan blockgränsen.

Min utgångspunkt är att det skulle vara väldigt bra att göra en sådan skatteöversyn. Jag tror att det skulle vara bra för skattesystemet. Men ska man göra en skatteöversyn måste man göra det i en bred överenskommelse över blockgränserna i riksdagen. Det är ingen idé att sätta i gång med en stor skatteöversyn med en smal majoritet och sedan ska den rivas upp varje gång det blir regeringsskifte, utan det kräver att det finns öppningar hos de borgerliga partierna. Jag bedömer att det i dagsläget inte finns några sådana öppningar, men om det

skulle komma sådana är jag givetvis beredd att föra den typen av samtal.

Precis som det pekades på är den reform som genomfördes 1990/91 en bra utgångspunkt i en sådan översyn. Man måste också ta hänsyn till det som har hänt sedan dess. Då klimatproblematiken adresserades fick vi en koldioxidskatt. Det är klart att klimatutmaningarna har blivit större sedan dess. Det behöver adresseras i en sådan skatteöversyn. Vi har en demografisk utveckling som inte var lika mycket på agendan då men som också behöver adresseras, liksom det faktum att internationaliseringen har tilltagit i och med att vi blivit medlem i EU. De aspekterna skulle behöva vara med i en sådan skatteöversyn. Men det bygger på att det finns intresse från andra partier.

Arbetslöshetsmålet: Det är helt rätt att detta att jämföra med andra EU-länder är ett sätt att få in en mer normal konjunktur. Överskottsmålet är över en konjunkturcykel. Det har visat sig inte vara ett så effektivt styrmedel. Då prövar vi den här varianten i stället. Men det hade varit en möjlighet att göra på ett annat sätt.

Vad gäller arbetsmarknadspolitiken är det helt rätt att det är svårt. Har du mer meningsfulla arbetsuppgifter är risken för undanträngning mycket större. Här är hela idén med fas 3 att inte utföra riktiga arbetsuppgifter. Det är därför som de som anordnar sådan sysselsättning får 5 000 kr i månaden. Problemet när man inte utför riktiga arbetsuppgifter och är långtidsarbetslös är att man inte kommer så mycket närmare arbetsmarknaden, utan tvärtom är risken att man kommer längre och längre bort från arbetsmarknaden då man inte får utföra riktiga arbetsuppgifter.

Det är naturligtvis en avvägning, men vi har gjort avvägningen att det är bättre att man får utföra riktiga arbetsuppgifter. När du får riktiga arbetsupp-

gifter ska du naturligtvis också ha lön för att du utför dem. Då finns en risk för undanträngning, det är helt korrekt. I avvägningen att kunna knyta människor som har varit arbetslösa länge närmare arbetsmarknaden mot den ökade risken för undanträngning har vi gjort den bedömningen att det är bättre att låta människor utföra riktiga arbetsuppgifter. Det här ligger ganska nära de plusjobb som fanns fram till 2006 och som det finns en del positiva erfarenheter ifrån. Däremot är inte extratjänsterna a-kassegrundande. Du får lönen när du utför arbetsuppgiften men du hamnar inte på en ny a-kassenivå.

Demografi: Det lät på Robert som att det inte hade gjorts något åt de demografiska problemen. Vi har faktiskt betat av statsskulden från 80 procent ned till 40 procent för att förbereda oss för den demografiska situation som nu är på gång.

Lars Calmfors

Det vill säga ladan har fyllts på.

Magdalena Andersson

Nej, vi ska återkomma till ladan!

Vi är i ett ganska gynnsamt demografiskt läge just nu, vilket är ytterligare ett skäl till att vi är oroliga för att vi har ett strukturellt underskott i statsfinanserna. Det kommer att skifta under den här mandatperioden. 2017–18 försämras det demografiska läget och sedan kommer den rekyl som vi har pratat om i 20 år och förberett oss för genom att betala av på statsskulden. Den kommer där.

Jag har sagt hela tiden att någon gång under den här tiden när andelen äldre som behöver försörjas blir större är det inte längre lämpligt att ha ett överskottsmål. Det vore naturligtvis dumt att ha det. Då ska vi inte betala av på statsskulden. Däremot ska vi diskutera: När är det läge att göra den förändringen? Jag tycker själv inte att det är så akut

att ta i frågan nu. Problemet nu är att vi inte kan ha ett strukturellt underskott på 1 eller 1,5 procent. Det är det som är problemet nu. Ska vi ha 1 procents strukturellt överskott eller inte? Den frågan känns lite mindre akut just nu.

Om man har ett strukturellt underskott på 1,5 procent, är ladan då tom eller är den full? För mig har lador alltid varit flöde, inte stock. När jag använde den liknelsen är det flödet jag tittade på. När jag var barn lekte jag i ladorna i mormors och morfars by på landet. När man kom när skolan var slut i början av sommaren var ladan tom. När bönderna hade skördat och tagit in höet eller vetet i augusti var ladan full. Det som hände under året innan man kom tillbaka nästa sommar igen var att ladan hade blivit tom. Sedan fylldes den på under sommaren. Sedan käkade korna upp höet och sedan var ladan tom igen i juni. För mig är ladan det som det åker in och ut under ett år. Så ser jag på det.

I vilken utsträckning ladan är belånad är en helt annan fråga. Jag har aldrig sagt att vi har en stor statsskuld. Tvärtom är jag väldigt stolt över att vi har lyckats beta av statsskulden som låg på 80 procent ned till 40 procent.

Det här är en semantisk diskussion. Jag kan notera att de som ifrågasätter analogin med ladan inte ifrågasätter den slutsats jag drar, nämligen att det inte finns några pengar kvar. Det finns inga pengar att genomföra ofinansierade reformer för, utan tvärtom behöver man föra en åtstramande politik för att fylla på i den här ladan.

Laura Hartman

Jag vill bara flika in: Kan du i korta drag berätta hur ni ser på sjukförsäkringen och vad ni har lovat där och hur det relaterar till den utveckling som vi ser?

Magdalena Andersson

Vi har pratat om sjukskrivningarna i 15

år nu. Om det vore en lätt nöt att knäcka skulle den ha varit knäckt för länge sedan. Det som jag tycker är särskilt oroande är att den psykiska ohälsan ökar. Det är den psykiska ohälsan bland unga kvinnor som framför allt ökar. Det gör att det inte finns någon enkel lösning. Om det gick enkelt och snabbt att få unga kvinnor att må bättre skulle det vara fantastiskt, men jag ser inte att det trollslaget finns. Det tror jag kommer att kräva en mycket djupare analys av vad det är som gör att unga kvinnor mår dåligt på det sätt att sjukskrivningarna ökar. Det är inte bara unga kvinnor; det är även en del kvinnor i min ålder. Sjukskrivningarna bland kvinnor och den psykiska ohälsan ökar allra mest. Den stora frågan är: Vad är det som gör att kvinnor mår dåligt i Sverige?

Däremot tror jag inte att man löser problemet med sjukskrivningarna genom att utförsäkra människor. Det är inte det som är lösningen på det hela och därför vill vi ta bort den bortre parentesen i sjukförsäkringen. Att man tar bort den bortre parentesen innebär inte att människor bara ska flöda igenom systemet utan att det finns kontrollstationer, det är oerhört viktigt att det under en pågående sjukskrivning finns kontrollstationer så att man verkligen gör nya bedömningar av behovet av fortsatt sjukskrivning. Vi vet att långa perioder av sjukskrivning inte nödvändigtvis är det som gör människor friska, utan sjukskrivning är någonting som också gör människor sjuka.

Lars Calmfors

Jag börjar med sjukförsäkringen. Det är lite oroande att man tar så radikala grepp att man kanske slänger ut barnet med badvattnet. Alliansregeringen genomförde helt klart sina reformer av sjukförsäkringen på ett klumpigt sätt så att många människor kom i kläm. Men möjligen går man nu för långt.

Vad gäller en skatteöversyn så verkar vi vara överens. De borgerliga partierna, inte ens mittenpartierna – vilka det nu är som är mittenpartier numera – har förstås inte visat någon öppenhet, men ni har inte heller direkt underlättat genom en del av era förslag.

Vi är överens om att det är svårt med arbetsmarknadspolitik. Det görs nu ytterligare en förändring som jag inte tog upp. Det är att inriktningen ska förskjutas från långtidsarbetslösa mot mer av arbetsförmedling för korttidsarbetslösa. Det är en svår avvägning att göra. Här tror jag också att man kommer att pendla fram och tillbaka. Det finns ingen perfekt lösning.

Sedan det här med ladan igen. Jag förstår helt enkelt inte vad du säger. Det du säger är att du har vuxit upp med några konstiga lador där stockarna är flöden och flödena är stockar. Det begriper jag inte. Det var helt enkelt så att du valde en dålig liknelse.

Magdalena Andersson

Jag tycker att den är jättebra.

Lars Calmfors

Det är ingen annan, eller mycket få, som tycker det. Jag försökte många gånger få Anders Borg att erkänna att han hade fel på någon enda punkt. Det misslyckades jag alltid med. Jag tycker att du skulle säga att det helt enkelt var en dåligt vald liknelse som har lett till missförstånd: punkt slut, så kan vi sluta diskussionen.

Magdalena Andersson

Jag kan säga att den har lett till missförstånd och det är att andra har den väldigt konstiga tolkning som du har, nämligen att stockar är flöden.

Lars Calmfors

Men innehållet i en lada måste ju vara

en stock och flödet är det som kommer in eller går ut.

Magdalena Andersson

Det är tvärtom.

Lars Calmfors

Det är för mig helt obegripligt. Det är inte den viktigaste ekonomisk-politiska frågan, men det var ingen bra liknelse.

Magdalena Andersson

Vi är eniga om vilken politik som behöver föras.

Lars Calmfors

Det enda vi är eniga om är att det du sade inte gick att förstå för andra.

Robert Boije

Det är klart att också jag är orolig för de ökande sjukskrivningarna. Jag nämnde nyss att det finns ett ökat tryck uppåt på flera utgiftsposter. Det är en del av problemet med välfärdens långsiktiga finansiering. Jag nämnde ökade försvarsutgifter, om behovet att höja vissa offentliganställdas löner, kanske stöd till byggande och ytterligare höjningar av taket i a-kassan. Ovanpå detta är det klart att ökade sjukskrivningar är väldigt oroande. Jag är bekymrad över den utvecklingen, självklart.

Jag vet inte om Magdalenas påpekande om demografin var riktad till mig eller till Lars.

Magdalena Andersson

Det var du som sade att det inte hade gjorts någonting.

Robert Boije

Då missuppfattade du nog mig. Syftet med överskottsmålet när det infördes 1997 var att man under en demografisk gynnsam period på 10–15 år skulle beta av den offentliga sektorns nettoskuld och det har man gjort. Efter det har man

dock infört nya motiv för överskotts-målet.

Jag håller inte med dig om att det är ointressant om vi har ett balansmål eller ett överskottsmål. Det är klart att om vi har ett balansmål kommer vi att behöva föra en mindre stram politik i ett läge med hög arbetslöshet för att nå balansmålet än om vi skulle ha uppnått ett överskottsmål. Jag tycker att det är viktigt att göra den distinktionen i det här läget.

Apropå skattesystemet måste det förstås finnas intresse på båda sidor över blockgränsen för att göra en sådan parlamentarisk skatteutredning. Om man tror att välfärdens långsiktiga finansiering verkligen är ett stort problem har jag svårt att se att det i sig inte skulle vara en bra trigger för behovet av en sådan stor skatteöversyn.

Laura Hartman

En sista fråga: Vi har enligt regeringens egen utsago fått Sveriges första feministiska regering.

Magdalena Andersson

Världens första uttalat feministiska regering.

Laura Hartman

Då vill jag personligen göra en värdering och säga att det är jättebra. Robert inledde med att säga att det var bra med en individualiserad föräldraförsäkring, den tredje månaden, som jag försöker undvika att kalla för en pappamånad, för det är en individualiserad månad. Tycker du, Robert, verkligen att det räcker? Borde man inte ha förväntat sig någonting mer?

Robert Boije

Nu är frågan om jag ska representera mig själv eller Saco i frågan. Det var en jättediskussion om den här frågan på Sacos kongress i november förra året. Det

fanns väldigt delade meningar, men man landade i den lite försiktiga skrivningen att man skulle ha en tredelad föräldraförsäkring. Man preciserade inte hur stora de här tre delarna skulle vara. Sacos kansli har tidigare gått ut och sagt att det skulle vara tre lika stora delar, men kongressen har inte fattat det beslutet. Om du frågar mig personligen kan jag säga att jag tycker att det här är ett steg i rätt riktning. Man kanske behöver ta det lite längre.

Magdalena Andersson

Jag håller med dig, Robert. Det är absolut ett steg i rätt riktning. Men samtidigt är det en väldigt kontroversiell fråga. Svenska folket tycker inte att man ska ha reserverade månader, utan tycker att föräldrarna ska bestämma helt själva. Jag tycker själv inte att det är några problem med reserverade månader, allt annat är ju individualiserat i våra försäkringssystem. Varför skulle inte det här vara individualiserat? Jag tycker att det är den principiella utgångspunkten. Det är dock inte därifrån man har byggt upp föräldraförsäkringen. Hade man byggt upp föräldraförsäkringen i dag hade man naturligtvis gjort det på det sättet. Som politiker får man då ta steg för steg utifrån vart man vill. Då är det här ett bra steg. Men man bestämmer heller inte helt själv, som i fråga om t ex krogmomsen. Jag skulle gärna höja krogmomsen i morgon, men det finns andra partier som är mindre intresserade av det.

Bengt Karlöf

Jag vill ta upp frågan om uppkommande behov som diskuteras och som inte är förutsedda i statsbudgeten. Laura tog upp ett av dem, sjukförsäkringarna. Lars tog upp ett annat, försvaret. Sedan har vi, tycker jag, en elefant i rummet och det är integrationskostnaderna. Så jag har egentligen två frågor: Hur tar

man hänsyn till de uppkommande behov som inte finns med i budgeten? Hur ser man på kostnaderna för integrationen?

Magdalena Andersson

Alla statsbudgetar från alla regeringar i alla tider innehåller en osäkerhet. Det är osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen. Blir BNP-utvecklingen bättre eller sämre än vad man hade trott? Blir den lite bättre får man in mer pengar. Blir den sämre får man in mindre pengar. Om arbetslösheten stiger får man ökade kostnader och blir den lägre får man lägre kostnader.

Det är samma sak med sjukskrivningarna och hur många människor som söker asyl i Sverige. På samma sätt råder det stor osäkerhet om skatteintäkterna. Går svenska storföretag bra får vi in betydligt mer skatteintäkter. Går börserna bra får vi in högre avkastningsskatt på kapitalinkomster.

Det är under denna typ av osäkerhet som man bedriver allt budgetarbete. De saker som jag pekade på nu är sjukförsäkring och migration och samma sak är det med skatteintäkterna, sysselsättningsutvecklingen och arbetslöshetsutvecklingen. Har man tur går det plus minus noll så att man inte behöver göra justeringar. Har man otur får man göra justeringar. Det finns möjligheter för regeringen att göra justeringar i en ändringsbudget två gånger om året. Det är så man hanterar den typen av osäkerhet hela tiden.

Laura Hartman

När det gäller integrationspolitiken verkar Mikael Sjöberg vara mycket orolig för Arbetsförmedlingens förmåga att hantera integrationen av de nyanlända.

Magdalena Andersson

Ja och där har vi ökat anslagen till Arbetsförmedlingen så att man ska kunna

ge ett stöd även om det blir fler som söker sig till Sverige än vad man har trott tidigare. Problemet är att när man bara tittar på statsbudgetens utgiftssida ser man bara kostnaderna. Man ska också titta på statsbudgetens intäktssida. I takt med att människor kommer i arbete, arbetar, bidrar och betalar skatt i Sverige bidrar man till att finansiera statsbudgeten. Många av dem som kommer från Syrien i dag har en hög utbildning och har goda möjligheter att ta sig in i det svenska arbetslivet, bidra och försörja en åldrande befolkning. Det är ett sätt att lösa de demografiska problemen.

Lars Calmfors

Jag tror att vi måste räkna med en skattekvote som går upp i framtiden. Då gäller det att fundera över vilka skatter som det är lämpligast att höja. Det är enligt min uppfattning fastighetsskatten och restaurangmomsen som vi redan talat om. Dessutom borde momsens överhuvud taget göras enhetlig. Tillsammans skulle det ge en betydande ökning av skatteintäkterna. Jag tror att det kommer att behövas.

Jonas Vlachos

Jag undrar över satsningarna på skolan. Givet problemet att staten inte är huvudman själv, hur tänkte man med utformningen av stöden för att garantera att pengarna hamnar där de är tänkta att hamna och inte någon annanstans?

Claes S Ankarcrona

Hur länge ska de 94,3 procent som inte röstade på Vänstern lida av att det är Vänstern som kör budgeten? Min andra fråga gäller skolan. Skolan är inte primärt ett ekonomiskt problem. Det är ett systemproblem med de olika justeringar som genomfördes på 1970- och 1990-talet. Det är de som gör att skolan inte fungerar.

Cathrine Danin

I går lade Alliansen fram sin skuggbudget. Man sade att man inte skulle bryta ut något förslag. Samtidigt säger Sverigedemokraterna att de kommer att lägga fram sin egen budget. Vad ser du händer om er budget inte går igenom? Kommer ni att börja röra er mot mittenpartierna?

Magdalena Andersson

Utformningen av stödet till mindre klasser och specialpedagoger är att det blir specialriktat statsstöd. Det finns modeller för det. Det fanns tidigare Wärnerssonpengar som var ett stöd utformat på det sättet. Erfarenheten är att det har fungerat ganska väl. Det är korrekt att vi inte styr över skolan, utan det blir specialdestinerade statsstöd.

Vänstern kör inte budgeten. Om Vänstern hade kört budgeten hade budgeten sett helt annorlunda ut, helt annorlunda. Däremot har Vänstern gjort ett antal avtryck. Vi hade en budgetförhandling med Vänsterpartiet och de har gjort ett antal avtryck. Inget av deras reformförslag är något jag gråter blod över. Jag tycker inte att det är dåligt alls att vi satsar mer på äldreomsorgen. Det var ett viktigt krav från Vänsterpartiet. Jag har inte heller problem med att det ska bli gratis mediciner för barn eller att vi höjer bostadstillägget åt pensionärerna. De har gjort avtryck i budgeten, dock inte oproportionerligt i förhållande till deras storlek.

Skolans systemproblem: Det finns både systemproblem och resursproblem i skolan. Det är vår absoluta bedömning. Det är stora klasser i de yngre årskullarna. Det behövs fler speciallärare och specialpedagoger. Men det behöver också satsas mer på lärarna och det kommer att kräva ytterligare resurser. Vi vet att lärarna har halkat efter jämfört med andra yrkesgrupper i Sverige och jämfört med lärare internationellt. Det kommer att kräva resurser och det

är därför vi satsar på lärarna.

Alliansens skuggbudget: Det hände inget annorlunda i går än det som vi har vetat hela vägen från det man bildade regering. Det är ett osäkert läge i riksdagen. Det är ett väldigt osäkert parlamentariskt läge.

Tyvänn var de borgerliga partierna efter valet tydliga med att de inte ville samverka med regeringen kring budgeten utan ville lägga fram de förslag som de hade i sitt valmanifest. De var inte intresserade av ett samarbete. Det kan jag beklaga, men jag kan också förstå det. Sverigedemokraterna vill vi inte samverka med; det har vi varit tydliga med. Det parti som återstod att samverka med var Vänsterpartiet. Vi har samarbetat med dem och jag tycker att det är starkt av Vänsterpartiet att de tog ansvar i det här parlamentariska läget. Vi har sökt det bredaste parlamentariska stöd som var möjligt i det här läget för att få fram vår budget.

Det är klart att om det blir öppningar hos allianspartierna för att samverka kring budgeten eller andra frågor med den här regeringen är vi naturligtvis mycket intresserade av det. Det finns många förslag i budgeten som olika partier tycker är intressanta. En tredje pappamånad gillar t ex Folkpartiet, liksom våra satsningar på skolan och lärarna. Vi satsar också på biståndet. Det borde finnas intressanta saker att samarbeta kring.

Frågan är sedan om Sverigedemokraterna kommer att bryta det som är det normala i riksdagen, nämligen att när ens egna förslag om ramar har fallit röstar man inte på någon annans ramar. Det återstår att se. Min bedömning är att de inte kommer att ändra den praxisen. De kommer att lägga ned rösterna när deras egna ramar har fallit och då går vår budget igenom med Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets ledamöters stöd.

Robert Boije

Jag uppfattade att de sista frågorna mest var riktade till finansministern, men jag har en kort kommentar till den ena frågan. Jag har svårt att se att man ska kunna höja lönerna väsentligt för många kvinnodominerade yrken i offentlig sektor utan ett väsentligt resurstillskott från staten till kommunsektorn. Man får samtidigt göra det så att man inte gör stora ingrepp i hur lönebildningen fungerar i Sverige. Det är inte helt lätt att åstadkomma. Det är det medskick jag vill göra.

Lars Calmfors

När jag nu får sista ordet ska jag inte säga något om lador. Det vore *unfair*. Men jag skulle vilja skicka med någonting annat som jag tycker att ni absolut inte ska göra när det gäller skattesystemet. Det är att begränsa ränteavdragen. Det skulle ytterligare bryta upp skattesystemet. Ett bra skattesystem ska ha samma kapitalinkomstbeskattning på intäktssidan som på avdragssidan. Sedan ska en schablonintäkt av eget boende beskattas lika mycket. Om man bara begränsar ränteavdragen bryter man yt-

terligare sönder symmetrin i systemet. Gör inte det!

Magdalena Andersson

Man skulle kunna se det som en ökad enhetlighet. I och med att man inte har någon fastighetsskatt ökar enhetligheten om man skulle göra något åt ränteavdragen. Men vi har inga sådana förslag.

Lars Calmfors

Det skulle vara bättre att i så fall återinföra fastighetsskatten och sänka kapitalinkomstbeskattningen generellt till 20 procent i stället för nuvarande 30 procent. Det är bara delvis ett fördelningspolitiskt problem därför att det skulle gynna två grupper. Det kommer att gynna dem med allra lägst inkomster dit många pensionärer med stora sparade medel hör. Det skulle förstås också gynna dem med allra högst inkomster, men det skulle kunna hanteras genom att en återinförd fastighetsskatt görs progressiv.

Laura Hartman

Tack för i dag och tack Robert, Lars och Magdalena!